

Lausunto

11.8.2025

 VN/25055/2023
 VN/25055/2023-LVM-96

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto; Hallituksen esitys laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja esittää lausuntoon seuraavaa:

Keskeisiä huomioita

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää huoltovarmuustoimintaa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta tarpeellisenä ja onnistuneena. Ministeriö yhtyy hankkeen keskeisiin tavoitteisiin ja ymmärtää uudistuksen tarpeen ja lähtökohdat. Hanketta on johdettu hyvin, valmistelu on ollut avointa ja ministeriöillä on ollut aito mahdollisuus vaikuttaa esityksen valmisteluun.

Huoltovarmuuskeskus on yksi suomalaisen yhteiskunnan erityisvahvuuksista ja sen toimintaedellytysten turvaaminen jatkossakin on äärimmäisen tärkeää. Huoltovarmuuskeskuksen läheinen yhteistyö elinkeinoelämän kanssa on erityisen arvokasta ja se takaa parhaan asiantuntemuksen ja näkemysellisuuden päätöksenteossa. Elinkeinoelämän aktiivinen rooli ja merkitys on tarpeen säilyttää uudistuksessa samanlaisena kuin nykyisinkin.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää huoltovarmuusrahaston säilyttämistä välttämättömänä. Sillä on ministeriön näkemyksen mukaan iso merkitys huoltovarmuuden jatkuvuuden turvaamisessa erityisesti nykyisessä turvallisuustilanteessa. Rahasto mahdollistaa nopean ja ketterän reagoinnin yllättävissä tilanteissa, mikä kävi ilmi muun muassa koronapandemian aikana. Rahasto myös takaa suomalaisen varautumistoiminnan suunnitelmallisuuden, pitkäkestoisuuden ja tasalaatuisuuden.

Rahastolla on ollut iso merkitys liikenne- ja viestintäministeriön toimialan yritysten varautumisessa. Muun muassa teleyritykset ovat tehneet sen turvin investointeja, jotka lisäävät digitaalisen perusrakenteen vakautta ja siten hyödyttävät koko yhteiskuntaa. Kyse ei ole yrityksille taloudellisesti kannattavista investoinneista, joten ne olisivat yhteiskunnallisesta merkityksestään huolimatta jääneet tekemättä ilman huoltovarmuuskeskuksen rahoitusta.

Huoltovarmuusrahaston rahoituksella ja Huoltovarmuuskeskuksen ohjelmatoiminnalla on kriittinen rooli Liikenne- ja viestintävirasto Traficomın Kyberturvallisuuskeskuksen toimintaedellytysten turvaamisessa. Rahastosta ja ohjelmatoiminnasta on rahoitettu keskuksen toimintaa huoltovarmuuskriittisille yrityksille tarjottavien palveluiden osalta noin 20 vuotta. Huoltovarmuuskeskuksen kokonaisrahoitus kyberturvallisuuskeskukselle oli vuonna 2025 noin 7 miljoonaa euroa.

Huoltovarmuuskeskuksen rahoituksen avulla tarjotaan ja kehitetään välttämättömiä kyberturvallisuuspalveluita huoltovarmuuskriittisille yrityksille. Kyberturvallisuuskeskuksen tarjoamat palvelut

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Liikenne- ja viestintäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 31
 00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 4
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.lvm@gov.fi
 lvm.fi

muodostavat selkärangan suomalaisen yhteiskunnan digitaaliseen varautumiseen. Palvelut eivät ole ainoastaan toimintaa tukevia, vaan ne ovat kriittinen osa kansallista huoltovarmuutta ja puolustuskyyä. Ilman reaaliaikaista tilannekuvaa, häiriöiden ennakointia ja kyberuhkiin vastaamista Suomen keskeiset infrastruktuurit, kuten energia, liikenne, viestintä ja terveydenhuolto, olisivat merkittävästi nykyistä haavoittuvaisempia. Kyse ei ole vain teknisestä tuesta, vaan kansallisesta turvallisuudesta. Jos nämä palvelut eivät toimi, yhteiskunta ei toimi.

Liikenne- ja viestintäministeriö ilmaisee äärimmäisen huolestuneisuutensa siitä, että nykyinen esitys jättää avoimeksi Kyberturvallisuuskeskuksen toiminnan ja huoltovarmuuskriittisille yrityksille tarjottavien palveluiden rahoittamisen jatkuvuuden. Tämä heikentää vakavasti Kyberturvallisuuskeskuksen toimintaedellytyksiä erityisesti huoltovarmuuskriittisille yrityksille tarjottavien palveluiden osalta, sekä yhteiskunnan kyberturvallisuuden tilaa tilanteessa, jossa keskuksen erityisosaamista ja kyvykkyyttä tukea muuta yhteiskuntaa tarvitaan entistä enemmän. Keskuksen toimintojen alasajo vaikuttaisi merkittävästi koko suomalaisen yhteiskunnan kriisinsietokykyyn. Kyberturvallisuuskeskuksen huoltovarmuuskriittisille yrityksille tarjottavien palveluiden riittävä rahoitus on siksi tässä yhteydessä välttämätöntä ratkaista.

Liikenne- ja viestintäministeriö huomauttaa, että kyberturvallisuus on merkityksellistä jokaisen hallinnon alan ja toimialan näkökulmasta etenkin nykyisessä muuttuneessa turvallisuustilanteessa. Traficomin Kyberturvallisuuskeskus palvelee koko yhteiskuntaa. Sen tekemällä ennaltaehkäisevällä työllä, neuvonnalla sekä muita hallinnonaloja ja viranomaisia avustavalla työllä on olennainen rooli koko suomalaisen yhteiskunnan iskunkestävyydessä. Kyberturvallisuuskeskuksen lainsäädännöllinen erityisasema olisi perusteltu keskuksen yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää välttämättömänä, että huoltovarmuuskriittisille yrityksille tarjottavien kyberturvallisuuspalveluiden rahoitus turvataan myös lain voimaantulon jälkeen.

Asia voitaisiin ratkaista esimerkiksi osoittamalla kyberturvallisuuskeskukselle nykyistä rahoitustasoa vastaava rahoitusosuus suoraan huoltovarmuusrahastosta. Vaihtoehtoisesti keskukselle voitaisiin osoittaa riittävä rahoitus liikenne- ja viestintäministeriön jo aikaisemmin esittämillä tavoilla valtion budjetista.

Keskeistä on varmistua siitä, että riittävä rahoitus säilyy.

Yksityiskohtaisempia huomioita

1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

1.1 §: Lakiesityksen 1.1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 58) todetaan, että "Maanpuolustuksen kannalta kriittisten toimintojen lisäksi voitaisiin tarvittaessa turvata myös sisäisen turvallisuuden toimijoiden, kuten poliisin, rajavartiolaitoksen, pelastustoimen sekä maahanmuuttoviranomaisten kriittisiä toimintoja. Säännöksellä ei muutettaisi ministeriöiden omaa vastuuta vastata varautumisesta ja sen rahoituksesta omalla toimi- ja hallinnonalallaan."

Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan sisäisen turvallisuuden toimijoihin on sisällytettävä myös Liikenne- ja viestintävirasto. Viraston lakisääteisenä tehtävänä on huolehtia muun muassa suomalaisiin toimijoihin (mukaan lukien huoltovarmuuskriittiset yritykset) kohdistuvien kybertapahtumien ennaltaehkäisystä ja selvittämisestä sekä kansallista kyberturvallisuustilannetta koskevan tilannekuvan muodostamisesta. Lisäksi viraston tehtävänä on tukea toimialallaan yhteiskunnan yleistä varautumista normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Hallituksen esityksessä esitetään Huoltovarmuuskeskukselle uutta tehtävää, jonka nojalla Huoltovarmuuskeskus ylläpitää säännöllistä tilannekuvaa huoltovarmuuden kannalta kriittisistä sektoreista ja toimialoista. Hallituksen esitysluonnoksessa (s. 48) todetaan, että tilannekuvan tuottamiseksi tarvittavat tiedot kerättäisiin Huoltovarmuuskeskuksen tilannekuvatyökalua hyödyntäen. Lainsäädännön ja sen perusteluiden tulisi kuitenkin olla tekniikkariippumattomia, joten keruun sitominen tilannetyökaluun ei ole ministeriön käsityksen mukaan kaikkein tarkoituksenmukaisinta.

Hallituksen esityksessä on esitetty, että muut viranomaiset ylläpitävät tilannekuvia lähinnä omien hallinnonalojensa toimintojen tukemiseksi. Lisäksi esityksessä on todettu, että muissa viranomaisten

ylläpitämissä tilannekuissa tietoja ei kerättäisi samassa määrin suoraan elinkeinoelämän toimijoilta ja etteivät muut tilannekuvat olisi keskittyneet huoltovarmuuden kannalta kriittisten sektoreiden ja toimialojen tilannekuvan muodostamiseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö haluaa kuitenkin huomauttaa, että useat viranomaiset ylläpitävät tilannekuvaa huoltovarmuuskriittisten toimijoiden osalta. Esimerkiksi Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain (935/2018) 3 §:n 1 momentin mukaan Kyberturvallisuuskeskus ylläpitää kansallisen kyberturvallisuuden tilannekuvaa. Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskuksen ylläpitämä Suomen kyberturvallisuuden tilannekuva kattaa myös NIS 2 -direktiivin ja kyberturvallisuuslain soveltamisalan, johon kuuluvat yhteiskunnan kriittiset toimialat. Kyberturvallisuuskeskuksen tilannekuva tuottaa sektori- ja ilmiötason kyberturvallisuustilannekuvaa erityisesti kriittisistä toimialoista muun muassa valtion johdolle ja huoltovarmuuskriittisille yrityksille.

Tilannekuvat huoltovarmuuskriittisten organisaatioiden osalta kuuluvat tosiasiasa limittäin useille muillekin viranomaisille ja tilannekuvaa luodaan myös yhteistyössä viranomaisten kesken. Eri viranomaisten tilannekuvatiedot voivat olla salassa pidettäviä muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 8 kohdan nojalla. Liikenne- ja viestintäministeriö katsookin, että eri viranomaisten tilannekuvaroolit tulisi mainita jatkossa esityksen perusteluissa.

Liikenne- ja viestintäministeriö esittää harkittavaksi, voisiko Huoltovarmuuskeskuksen tehtävänä olla myös yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisen tiedon saatavuuden turvaaminen tavaroiden ja palveluiden saatavuuden turvaamisen lisäksi. Tällöin yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisen tiedon saatavuutta ja käytettävyyttä häiriötilanteissa voitaisiin edistää.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa 10 §:n osalta on jäänyt avaamatta kriittisiä raaka-aineita koskevan säädöksen 21 artiklan 2 kohdan c alakohdan sisältö.

8 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa ehdotusta lakiin lisättäväksi toimialaohjausmallia, jossa liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtioneuvoston kanslia, valtiovarainministeriö, ja ympäristöministeriö ohjaisivat Huoltovarmuuskeskusta yhteistoiminnassa työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan elinkeinoelämä ei enää olisi edustettuna Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmässä siten kuin se on ollut edustettuna Huoltovarmuuskeskuksen hallituksessa. Elinkeinoelämä on edustettuna huoltovarmuusneuvostossa, mutta tämän yhteistyön riittävyys ja kattavuus on arvioitava vielä. Huoltovarmuuden kannalta on tärkeitä varmistaa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välinen riittävä yhteistyö ja luoda siihen tarkoituksenmukaiset rakenteet.

10 § Huoltovarmuusneuvosto

Esitetyssä 10.2 §:ssä säädettäisiin, että Huoltovarmuusneuvoston puheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä edustavat elinkeinoelämän yrityksiä. Onko tarkoituksena, että tämä mahdollistaa vain suorat yritysedustajat? Pykälän yksityiskohtaiset perustelut huomioon ottaen näyttäisi siltä, että tähän enemmistöön ei laskettaisi mukaan yrityksiä edustavia järjestöjä kuten toimialaliittoja. Tällainen rajaus ei kuitenkaan liene tarkoituksenmukaista.

Elinkeinoelämän edustajien tiedonsaantioikeuksista ja vaitiolovelvollisuudesta tulisi niin ikään säätää pykälässä vastaavalla tavoin kuin liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädännössä on tehty (sähköisten palveluiden tarjonnasta annetun lain 244 b §). Säättäminen tiedoksisaantioikeuksista ja vaitiolovelvollisuudesta mahdollistaisi elinkeinoelämän edustajille vastaavan osallistumisoikeuden huoltovarmuusneuvoston päätöksentekoon kuin ryhmän viranomaisjäsenille.

11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetyssä 11.3 §:ssä ei mainita lainkaan sektorien (eikä edes poolien) välistä yhteistyötä. Esitetyssä muotoilussa sektorien, poolien ja toimikuntien tehtävä on rajattu oman toimialan verkostoon.

16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää erittäin tärkeänä, että Huoltovarmuuskeskuksen ohjelmatoiminnalla jatkossakin varaudutaan tieto- ja viestintäinfrastruktuurin häiriöihin ja kyberuhkiin. Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa, että Huoltovarmuuskeskuksen ohjelmatoiminta on erittäin tärkeä osa Huoltovarmuuskeskuksen työtä ja sen katkeaminen voisi vaikuttaa merkittävästi ja heikentävästi yhteiskunnan häiriöttömään toimintaan.

Tällä hetkellä Huoltovarmuuskeskus rahoittaa merkittävällä summalla huoltovarmuuskriittisille yrityksille tarjottavien kyberturvallisuuspalveluiden ylläpitämistä ja kehittämistä. Rahoituksen loppuminen johtaisi palveluiden tason merkittävään heikkenemiseen ja heikentäisi voimakkaasti yritysten ja siten suomalaisen yhteiskunnan kykyä varautua kyberuhkiin. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että huoltovarmuusrahoituksen kokonaistaso on riittävää suhteessa muiden viranomaisten huoltovarmuustyön edellyttämiin resursseihin.

20 § Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Esityksen mukaan Huoltovarmuuskeskus voisi myöntää huoltovarmuusrahastosta tukea taloudelliseen tai muuhun toimintaan, jos se on tarpeellista tässä laissa säädettyjen tai valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden turvaamisesta annettujen tavoitteiden toteutumiseksi. Tuen edellytyksenä on, ettei toimenpiteen tukeminen ole lakisääteisesti jonkun toisen viranomaisen vastuulla eikä rahoitus liity viranomaisen vastuulle kuuluvaan pitkäkestoiseen normaaliajan toimintaan. Tavoitteena on estää päällekkäisten tukien myöntäminen ja se, ettei Huoltovarmuuskeskus rahoittaisi toisen viranomaisen vastuulle kuuluvia pitkäkestoisia normaaliajan toimintoja.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että esitykseen selkeytetään missä määrin tuen edellytyksiä sovelletaan Huoltovarmuuskeskuksen ohjelmatoiminnasta annettavaan tukeen. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää kestävämmänä esityksen nykyistä muotoilua, joka voi johtaa siihen, ettei Huoltovarmuuskeskus voi enää jatkossa rahoittaa Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskuksen yhteiskunnan kannalta elintärkeille huoltovarmuuskriittisille yrityksille tarjoamia tietoturva- ja palveluja. Pysyvien palveluiden osalta kysymyksessä on ollut keskimäärin noin kolmen miljoonan euron jatkuvasta vuotuisesta rahoituksesta sekä lisäksi noin neljän miljoonan euron suuruisesta hankerahoituksesta. Rahoituksella on katettu huoltovarmuuskriittisille yrityksille tarjottujen välttämättömien tietoturvapalvelujen tuottamisesta aiheutuneet kustannukset, sekä uusien kyberturvallisuuspalveluiden kehittämistä huoltovarmuuskriittisille yrityksille.

Ilman korvaavaa rahoitusta Kyberturvallisuuskeskuksella ei ole mahdollisuutta enää tarjota palveluja nykymuodossaan ja palvelutasoa joudutaan heikentämään merkittävästi. Palvelujen alas ajamisella tulee olemaan erittäin laajoja vaikutuksia yhteiskunnan kannalta elintärkeille huoltovarmuuskriittisille yrityksille niiden kykyyn ylläpitää ja kehittää kyberturvallisuuttaan. Palvelujen alas ajamisella tulee olemaan myös merkittävä heikentävä vaikutus yhteiskunnan kyberturvallisuuden tilannekuvan tuottamiseen ja jakamiseen valtion johdolle, huoltovarmuuskriittisille yrityksille sekä muille turvallisuusviranomaisille. Rahoituksen poistumisen merkitystä lisää valtion tuottavuusohjelman viraston toiminnalle tuomat säästöpainet.

Aikaisemmin todetun mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että niiltä osin kuin kyberturvallisuuspalveluiden rahoitusta ei kateta valtion talousarviosta, tulisi Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskuksen toimintaedellytykset turvata tavalla tai toisella myös uudessa huoltovarmuuslainsäädännössä, viime kädessä korvamerkitsemällä niiden osuus suoraan huoltovarmuusrahastosta. Kyberturvallisuuskeskuksen lainsäädännöllinen erityisasema olisi perusteltu keskuksen yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi.

23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

Lakiluonnoksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksella on sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä säädetään, oikeus saada pyynnöstä maksutta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentin 1, 4 ja 7 kohdassa tarkoitettua viranomaiselta luovuttavan viranomaisen välttämättömäksi arvioimat tiedot tämän lain 4 §:n 1 momentin 3–5 ja 8 kohdissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Kuten luonnoksessa nostetaan esille, Huoltovarmuuskeskuksen ja muiden valtion viranomaisten välinen yhteistyö on tiivistä ja yhteistyö on korostunut entisestään nykyisessä toimintaympäristössä ja

turvallisuustilanteessa. Muutoksilla tavoitellaan myös Huoltovarmuuskeskuksen tehtävien hoitamisen kannalta riittävää tiedonsaantia muilta viranomaisilta. Yhteistyön toteutumiseksi ja Huoltovarmuuskeskukselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi on välttämätöntä vaihtaa salassakin pidettäviä tai turvallisuusluokiteltuja tietoja viranomaisten kesken.

Tiedonvaihdon tulee kuitenkin tapahtua molempiin suuntiin. Myös muiden viranomaisten on tärkeää saada omien tehtäviensä suorittamiseksi välttämättömät tiedot Huoltovarmuuskeskukselta.

Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan on lisäksi tärkeää, että tietoja luovuttavalla viranomaisella säilyy aina lainsäädäntöön perustuva harkintavalta ratkaista, mitä tietoja se voi luovuttaa eli mitkä tiedot ovat välttämättömiä. Tämä on kiitettävästi otettu huomioon pykälänluonnoksen muotoilussa.

24 § Tietojenantovelvollisuus

Hallituksen esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 64 todetaan, että "Huoltovarmuuden tilannekuva muodostetaan sektoreilta, pooleilta ja toimikunnilta sekä niihin kuuluvilta huoltovarmuuskriittisiltä yrityksiltä saatavista tiedoista." HVO-sihteereillä on tällä hetkellä merkittävä rooli tilannekuvan keräämisessä.

Hallituksen esitysluonnoksen yleisperusteluissa (s. 48) mainitaan, että "Aiemmassa huoltovarmuuslaissa ollut sektorien ja poolien oikeus saada elinkeinonharjoittajilta ja elinkeinoelämän järjestöiltä tietoja tuotantokapasiteetista, toimitiloista, henkilöresursseista sekä muista seikoista poistuu. Jatkossa vain Huoltovarmuuskeskuksella on näihin tietoihin tiedonsaantioikeus."

Hallituksen esitysluonnoksessa ei perustella tarkemmin sitä, miksi sektoreiden ja poolien tiedonsaantioikeus ollaan poistamassa. Jossain määrin epäselväksi siis jää, miten tämän muutoksen jälkeen voidaan toteuttaa nykyistä tiedonkeruumallia, jossa erityisesti poolisihteereillä on merkittävä rooli.

25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen

Lakiluonnoksen 25 §:n mukaan Huoltovarmuuskeskuksella on sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä säädetään, oikeus luovuttaa 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu tilannekuva viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulle viranomaiselle sekä sektori-, pooli- ja toimikuntatoiminnassa mukana oleville elinkeinoelämän yrityksille ja järjestöille. Huoltovarmuuskeskus ei saa luovuttaa toiselta viranomaiselta saatuja tietoja edelleen vastoin tietoja luovutettaessa asetettuja ehtoja. Esityksen mukaan pykälässä tarkoitettujen salassa pidettävien tietojen luovuttaminen koskisi pääsääntöisesti tilanteita, joissa Huoltovarmuuskeskuksen viranomaiselta, elinkeinoelämän yrityksiltä ja järjestöiltä saamaa tietoa hyödynnettäisiin osana Huoltovarmuuskeskuksen kokoamaa tilannekuvaa.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä tilannekuvan jakamista viranomaisille ja kriittisille organisaatioille ja tukee ehdotettua sääntelyä.

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Olli-Pekka Rantala

Yksikön johtaja

Lars Dolk

Jakelu

TEM Työ- ja elinkeinoministeriö

VN/25055/2023-LVM-96

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: